

Natur, biodiversitet og landbruget

Lisbeth Gliese Jensen
Konsulent
SEGES Natur & Biodiversitet

Gråsten Landbrugsskole 18. maj 2022

15. Juni Fonden

Promille afgiftsfonden for landbrug

STØTTET AF

SEGES
INNOVATION

Hvem er jeg?

- STX + Grøn linje
- Studentermedhjælper + insektpasser
Biolaboratoriet, Cheminova
- AU, Biologi 2012-2015
- Formidler/guide Ree Park Safari 2014-2017
- MN15
 - Praktik: Lemvig Kommune og Geopark Vestjylland
 - Valgfag: rådgivning
- SAGRO, Natur- og miljørådgiver 2017-2020
 - Naturtjekkrådgiver
- SEGES, Naturkonsulent, Natur & Biodiversitet 2020-

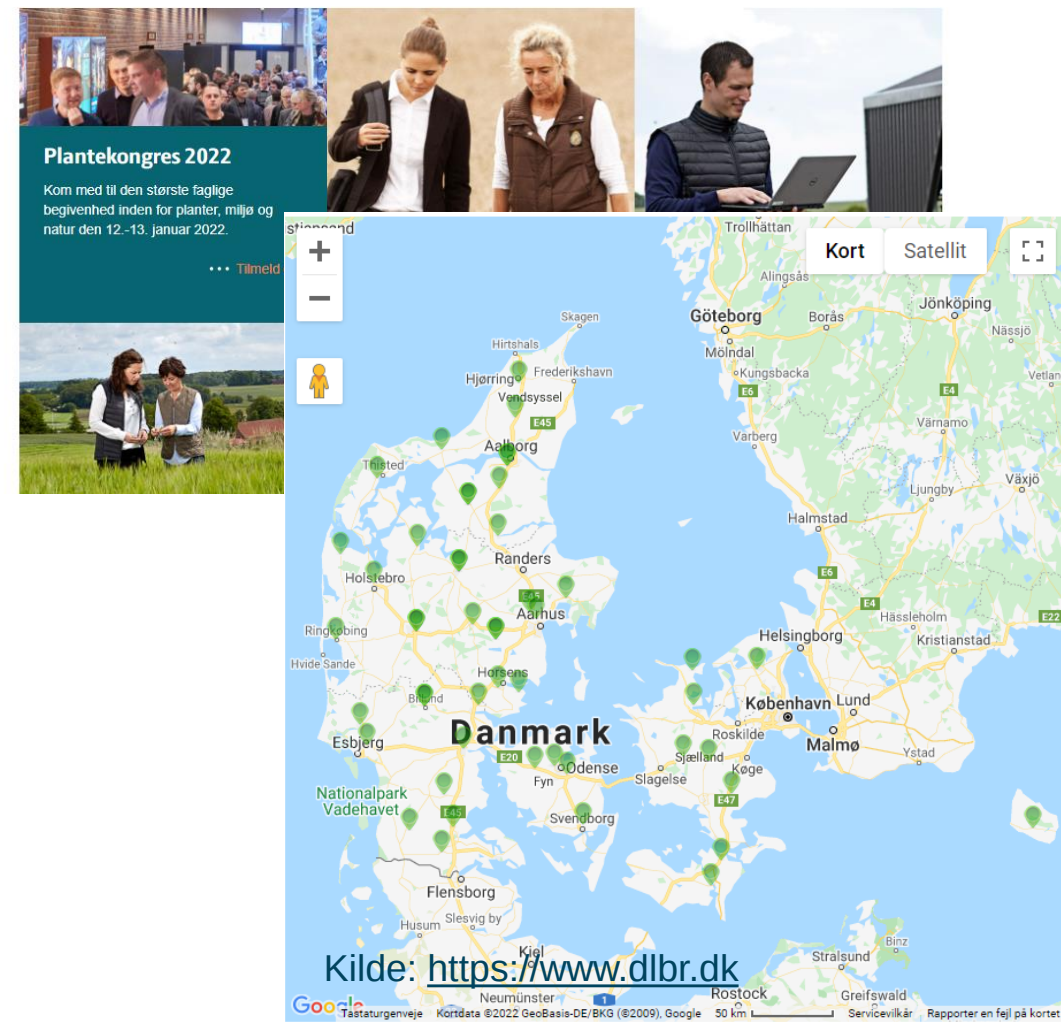

Hvad er SEGES Innovation?

- SEGES er en del af et landsdækkende samarbejde mellem 29 rådgivningsvirksomheder (Dansk Landbrugsrådgivning – DLBR)
- Vi formidler ny viden til DLBR virksomhederne, hvorfra mere end 2.000 konsulenter har den direkte kontakt til landmænd
- Det to-lagede rådgivningssystem er unikt på verdensplan og understøtter en effektiv videnspredning

VIDEN OG INNOVATION TIL FREMTIDENS LANDBRUGS- OG FØDEVAREERHVERV

SEGES Innovation er en privat uafhængig forsknings- og udviklingsorganisation. Vi udfører forsknings- og innovationsopgaver indenfor landbrugs- og fødevarerfaglige områder som f.eks. planteproduktion, husdyrproduktion, miljø, klima og bioøkonomi/bioenergi, cirkularitet, biodiversitet, økonomi og afsætning.

SEGES afdeling for Natur & Biodiversitet

Lisbeth Gliese Jensen

Rikke Rørby Graversen

Andrea Oddershede

Emil Skole Henriksen

Frederik Forsberg

SEGES Natur & Biodiversitet

- Formidling af viden om natur
- Rådgivning af rådgiverne
- Temadage, seminarer og konferencer
- Div. oplæg
- Projekter, faglig udredning
- Arbejdsgrupper, workshops og møder med ministerier, kommuner og forskningsinstitutioner
- Bidrag til høringssvar
- Konkret rådgivning f.eks. hjælp til naturvurderinger, retssager m.m.

NATUR

ET BEGREB UDEN
PRÆCIS DEFINITION

Illustration: Frits Ahlefeldt

BIODIVERSITET

MANGFOLDIGHEDEN AF
LEVENDE ORGANISMER.

KAN MÅLES!

Illustration: Frits Ahlefeldt

SEGES
INNOVATION

BRAND- MANDENS LOV

Brandmandens lov er en guide til, hvordan man bør prioritere sin indsats for biodiversiteten på sin bedrift.

Når man skal passe på naturen, skal man tænke som en brandmand, der er kaldt ud til et brændende hus: Red det mest uerstattelige først.

1) BEVAR

Bevar naturområder med en lang kontinuitet (lang tid udenfor dyrkning) og en høj biodiversitet.

Eksempler: Bevar enge, overdrev, moser, heder, gamle træer, skove og hegn, og forvalt dem bedst muligt, fx med græsning.

2) BESKYT

Beskyt eksisterende natur mod negative påvirkninger.

Eksempler: Undgå afdrift af gødning og pesticider til naturområder, fx med en udyrket buffer. Undgå dræning.

3) GENOPRET

Genopret beskadiget natur.

Eksempler: Genopret en naturlig hydrologi, f.eks. ved genslyngning af vandløb og lukning af drænen. Genindfør græssende dyr på naturarealerne.

4) NYETABLÉR

Nyetablér natur.

Eksempler: Omlæg urentabel dyrkningsjord til permanent natur, gerne arealer, der allerede ligger tæt på eksisterende natur.

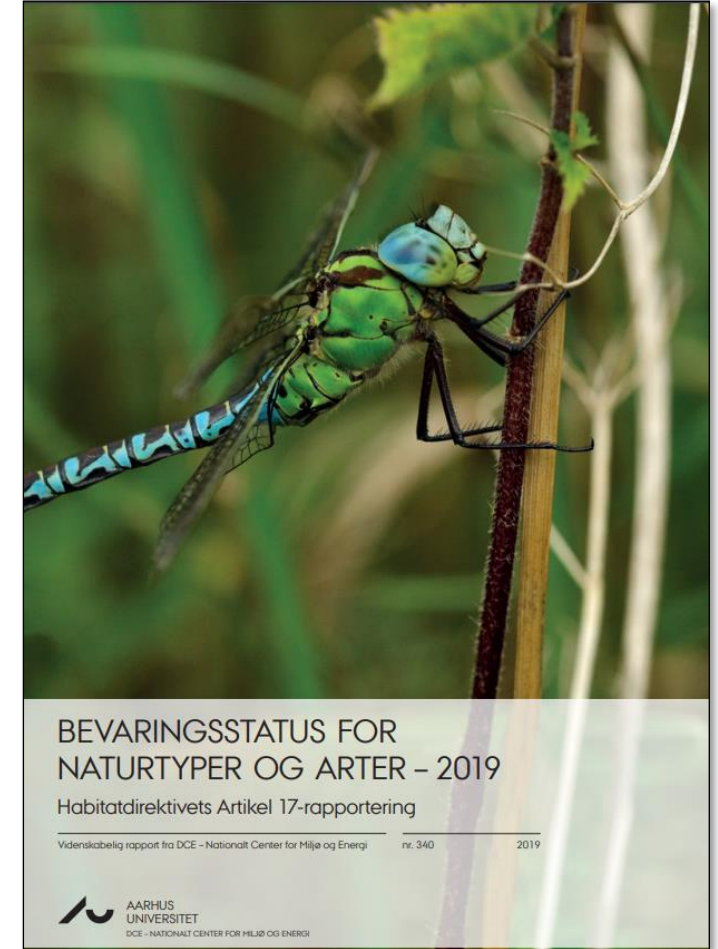
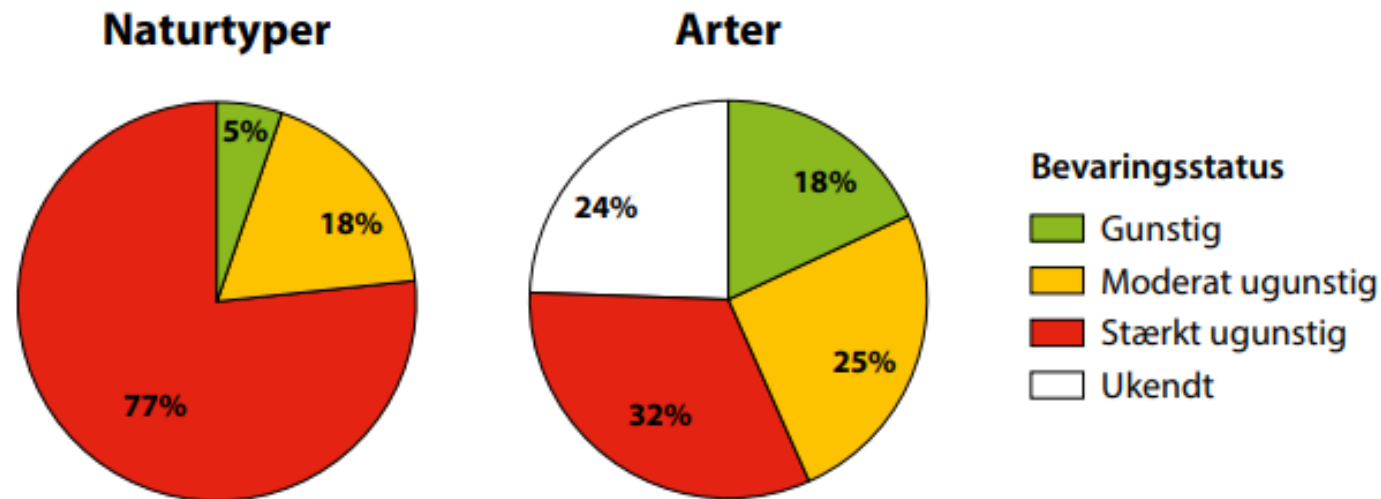

Status for biodiversitet i Danmark

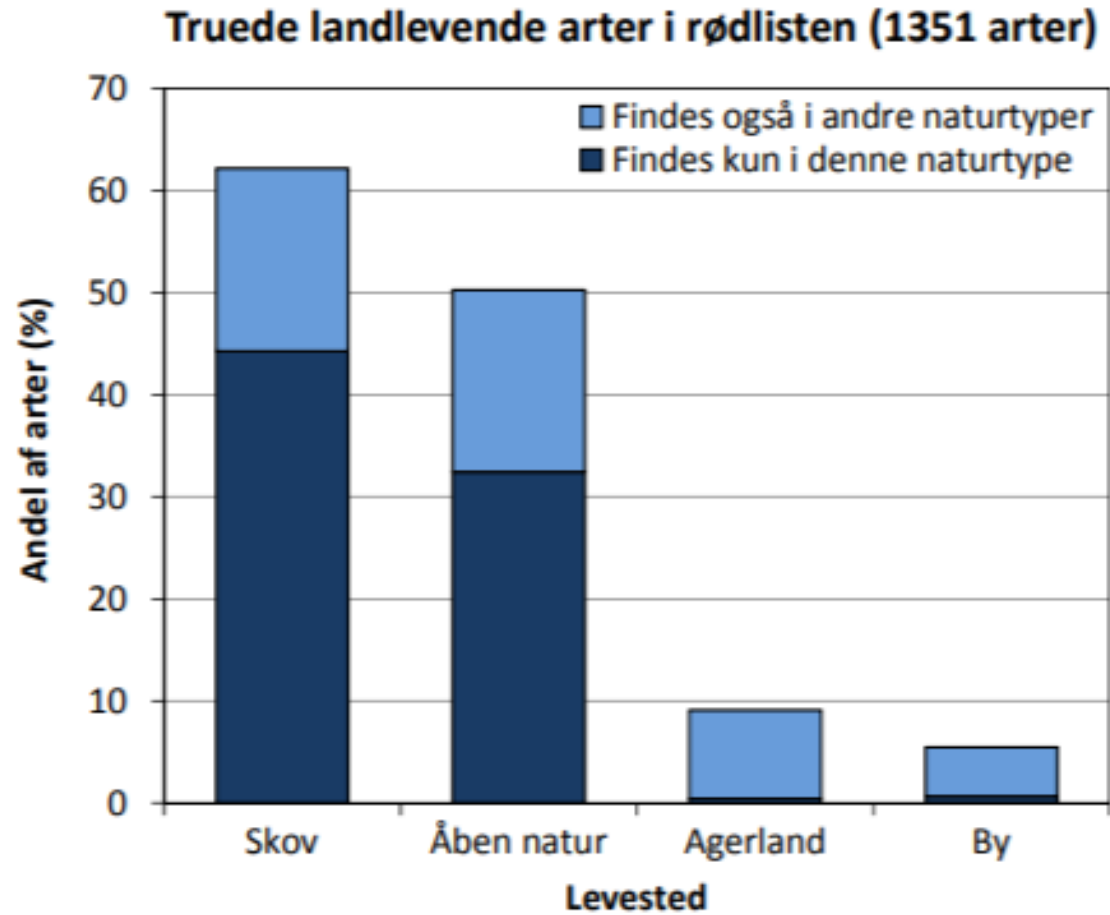
Tilstand for naturtyper og arter i Danmark

95% af vores naturtyper og 57% af vores arter har ugunstig tilstand

Kilde: State of nature in EU – Results from reporting under the nature directives 2013-2018 (2020)

Hvor lever de truede arter?

Hvad truer biodiversiteten?

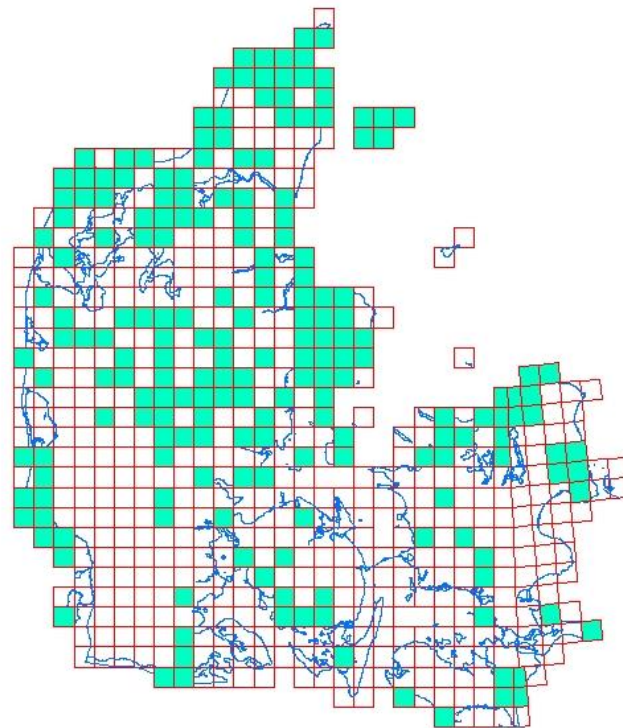
- Mennesker fylder for meget!
- Omkring år 1900 var ca. 65 % af Danmarks areal dyrket.
- I dag dyrkes ca. 62 %.
- Skovbrug, byer og veje indtaget mere og mere plads.
- Der er blevet færre gode levesteder til de vilde dyr og planter.
- Kvaliteten af levestederne er blevet dårligere. Forvaltningen er ofte ikke målrettet.
- Afdrift fra pesticider og påvirkning af gødning til naturarealerne er medvirkende til, at mange arter bliver fortrængt fra deres levesteder.
- Klimaændringer udgør pt. ikke en stor trussel for biodiversiteten, men det forventes at få betydning fremover.

Mangel på variation og naturlige forstyrrelser

Kommabredpande

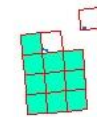
1900

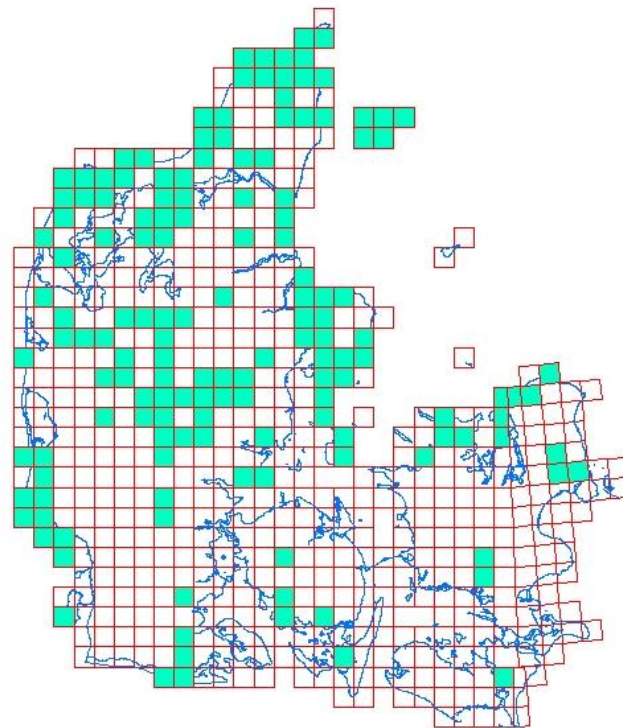
1960

1970

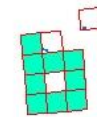
1990

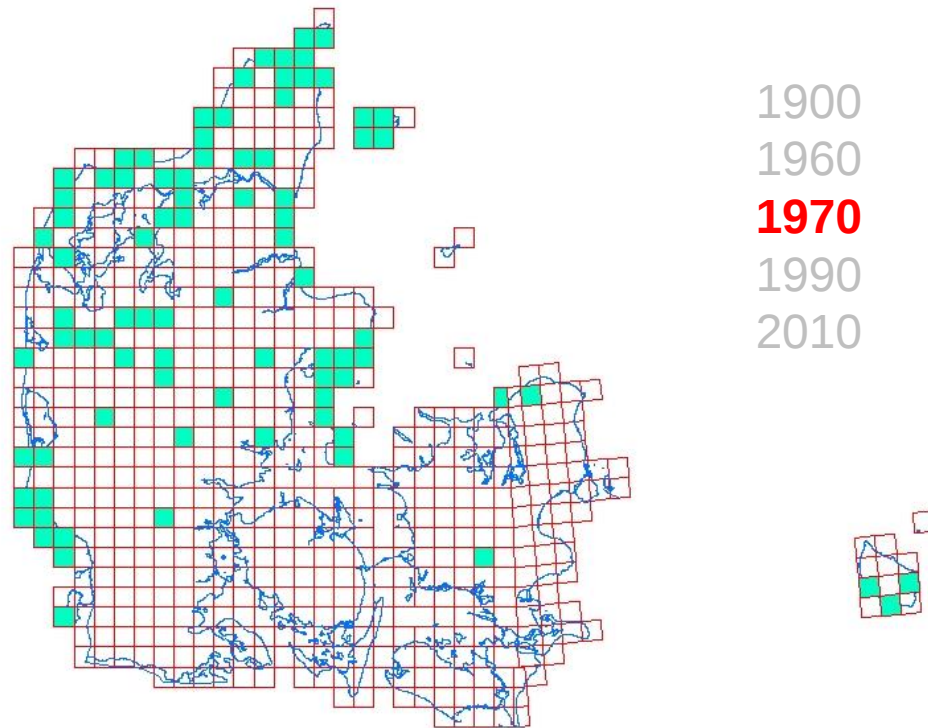
2010

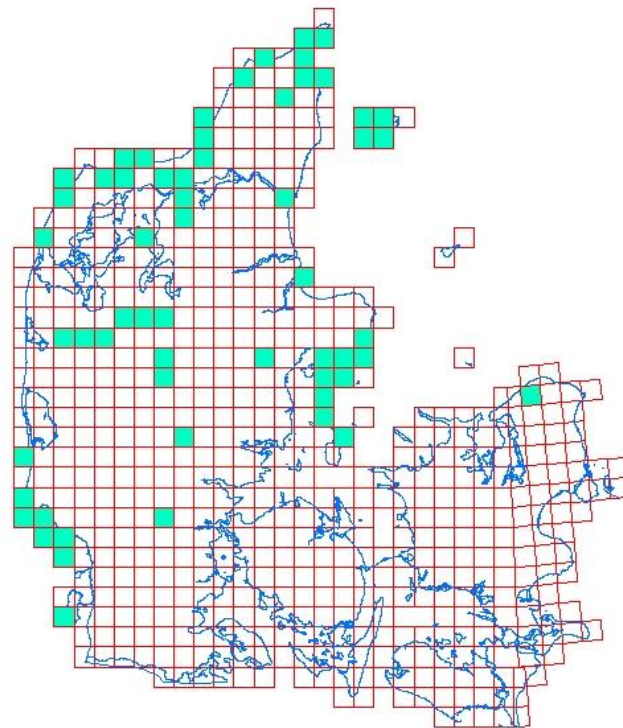

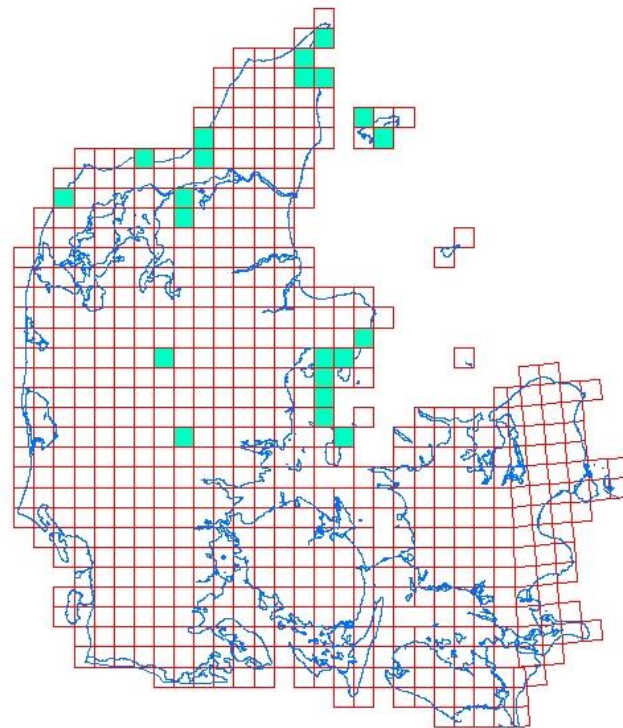
1900
1960
1970
1990
2010

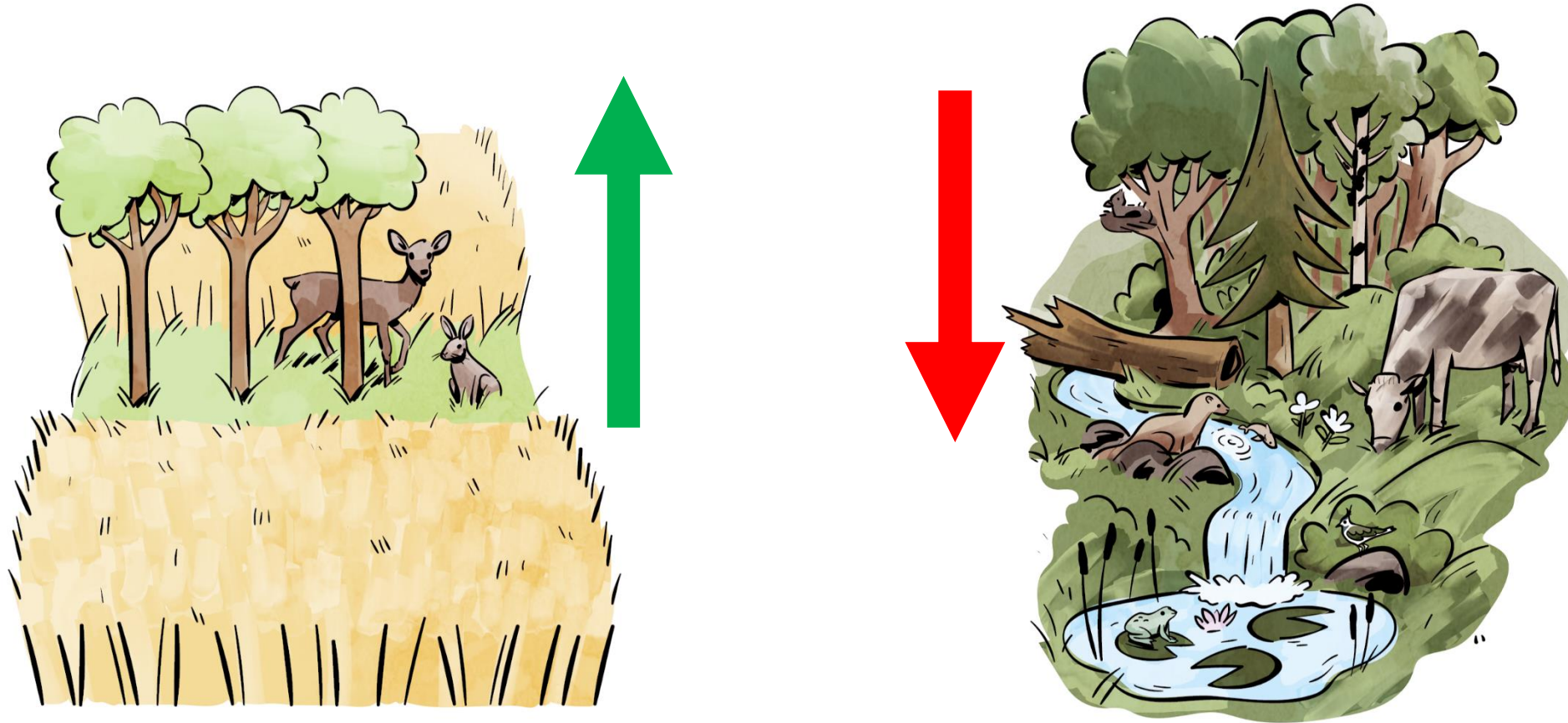

1900
1960
1970
1990
2010

1900
1960
1970
1990
2010

Overordnet tendens: *Det almindelige bliver mere almindeligt og det sjældne bliver mere sjældent*

A photograph of a forest floor in spring. The ground is covered in green grass and numerous small white flowers. A large, weathered, fallen log lies horizontally across the middle of the frame. In the background, several tall, slender trees with light-colored bark and fresh green leaves stand. Sunlight filters through the canopy, creating dappled light on the forest floor.

Hvordan er naturen beskyttet i Danmark?

Naturbeskyttelse i Danmark

- **Naturbeskyttelseslovens § 3.**
 - Loven omfatter: heder, moser, strandenge, strandsumpe, ferske enge og overdrev. Der udover omfatter den søer > 100 m² og vandløb.
- **Natura 2000-områder**
 - Netværk af beskyttede naturområder i EU.
 - I Danmark har vi 257 udpegede Natura 2000-områder, der skal bevare og beskytte naturtyper og vilde dyre- og plantearter, der er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.

GÆLDENDE

LBK nr 1986 af 27/10/2021

Miljøministeriet

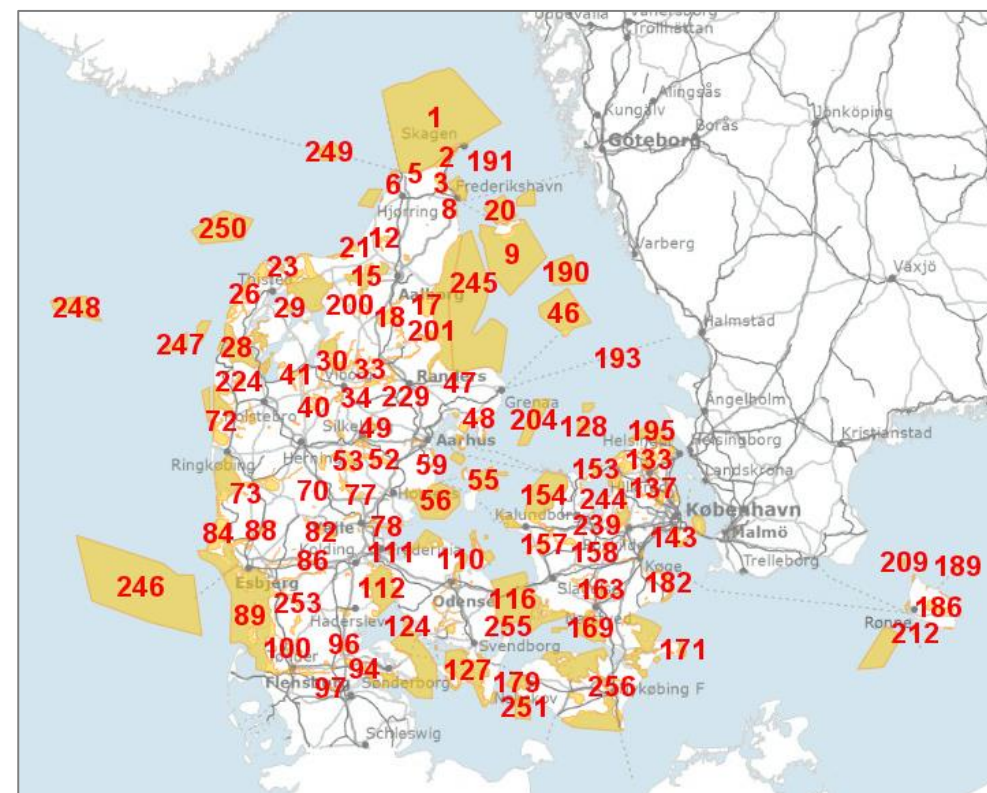
Naturbeskyttelsesloven

Yderligere oplysninger >

Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse¹⁾

Herved bekendtgøres lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019, med de ændringer, der følger af § 2 i lov nr. 135 af 25. februar 2020, § 1, nr. 1 i lov nr. 1057 af 30. juni 2020, § 10 i lov nr. 126 af 30. januar 2021 og § 1 i lov nr. 1177 af 8. juni 2021.

De ændringer, der følger af § 1, nr. 2-6, i lov nr. 1057 af 30. juni 2020 om ændring af lov om naturbeskyttelse (Forbud mod sprøjtning, godskning og omlægning af § 3-beskyttede arealer), er ikke indarbejdet i denne lovbekendtgørelse, da de træder i kraft den 1. juli 2022, jf. § 2, stk. 1, i lov nr. 1057 af 30. juni 2020.

Hvorfor skal landbruget forholde sig til biodiversitetskrisen?

LICENSE TO PRODUCE

Fokus på biodiversitet er med til at sikre landbrugets fortsatte produktions- og udviklingsmuligheder

KRAV FRA DEN FINANSIELLE VERDEN

Opfyldelse af krav til biodiversitet bliver en del af kreditvurderingerne for landmænd i fremtiden

NATURFORVALTNING SOM LEVEVEJ

Landmænd kan levere et centralt værktøj i naturforvaltningen: græsning.

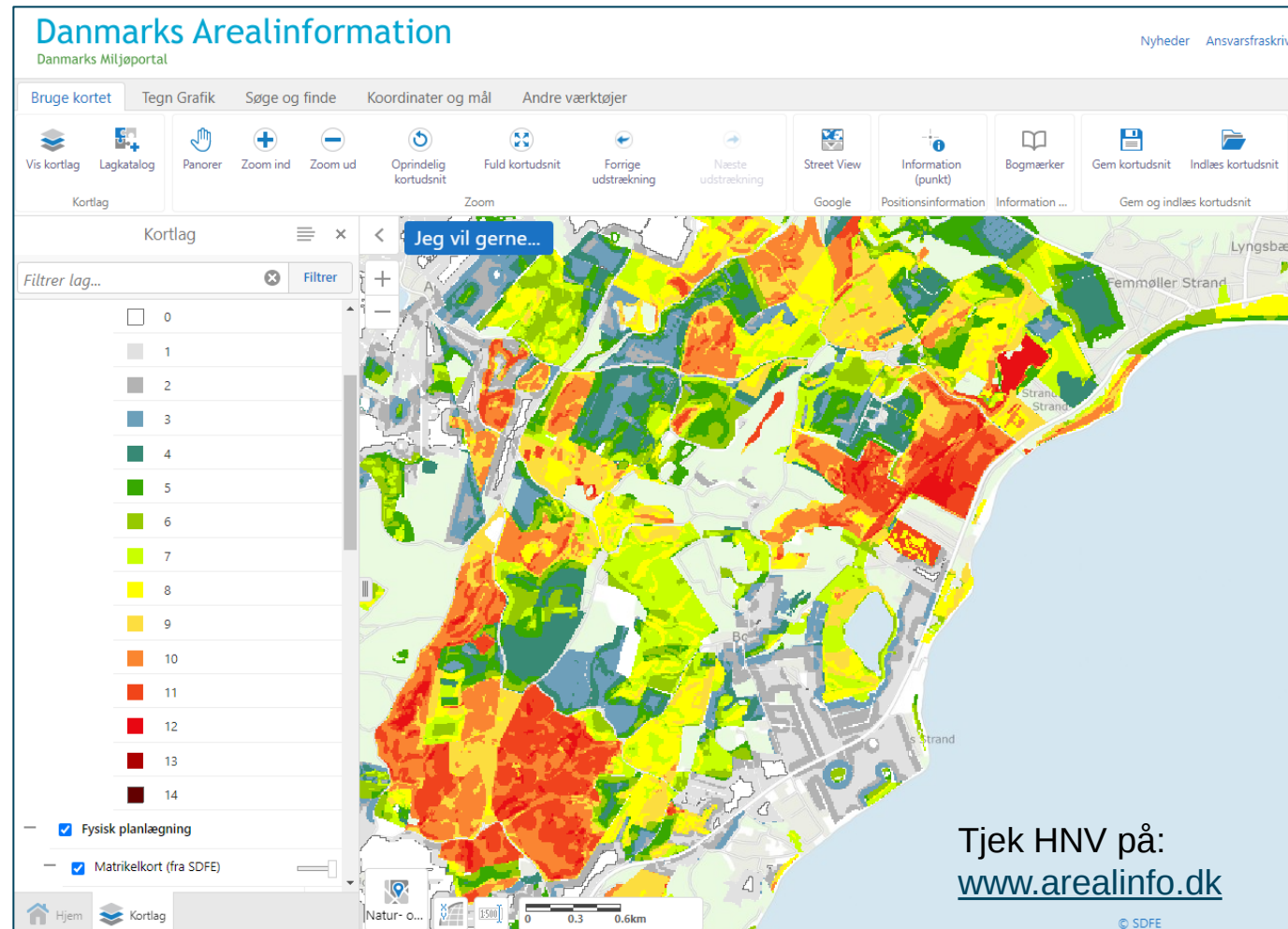

Hvordan finder vi ud af,
hvor den mest værdifulde
natur er på ejendommen?

HNV – Høj Natur Værdi

Alle lysåbne arealer vurderes ud fra 14 forskellige parametre og tildeles en score fra 0 – 13 ud fra følgende kriterier:

- Kystnærhed
- Lavbundsareal
- Skråning/Skrænt
- Beskyttet natur
- Nærhed til beskyttet natur
- Nærhed til småbiotop
- Ekstensiv landbrugsdrift
- Økologisk mark
- Planteindikator 1
- Planteindikator 2
- Planteindikator 3
- Forekomst af rødlistet/bilags art 1
- Forekomst af rødlistet/bilags art 2
- Forekomst af rødlistet/bilags art 3

Hvor er den mest værdifulde natur?

Overdrev

Levende hegn

Økologisk kornmark

Fotos: Heiði Holbeck

Våd plet i marken

Prioritering når landmanden skal vælge sin indsats

Naturarealer

#1: Effektiv beskyttelse og forvaltning af værdifulde naturarealer

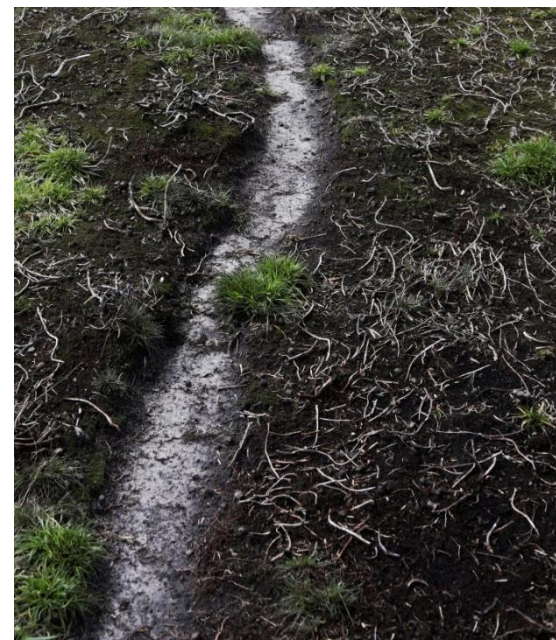
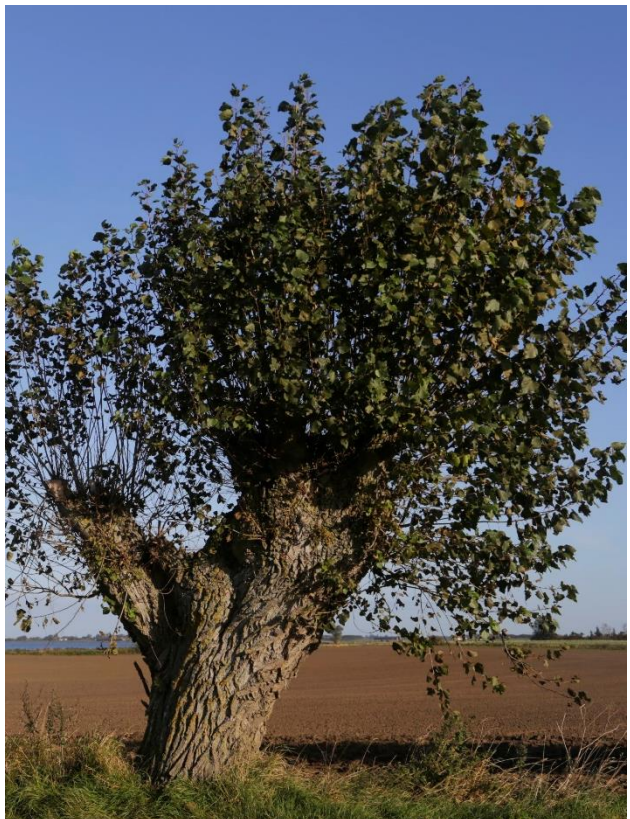
Småbiotoper

#2: Beskytte og forbedre småbiotoper så de bliver til gode levesteder

Produktionsarealer

#3: Udtagning af lavbundsjorde eller andre urentable arealer til permanent natur

Positive strukturer og indikatorer for god natur

INDIKATOR: Bar jord

- Indikerer: forstyrrelser (tramp, oversvømmelser, jordskred)
- Respons på indsatser: kommer hurtigt, forsvinder hurtigt.

Foto: Andrea Oddershede, Anne Eskildsen, Colourbox

INDIKATOR: Bid og barkskrælning

- Indikerer: Levesteder, ressourcer, naturlige processer
- Respons på indsatser: mere udbredt ved helårsgræsning

INDIKATORER: strukturer

INDIKATOR: Tuer og knolde

- Forhøjninger i terrænet der er dannet af planter, myrer eller ved tramp
- Indikerer kontinuitet, variation i mikroklima
- Respons på indsatser: kommer langsomt, forsvinder langsomt

INDIKATOR: store, fritliggende sten

- Først og fremmest levested for sjældne laver og varmekrævende arter
- Indikerer kontinuitet, variation i mikroklima

INDIKATOR:

Gamle træer, dødt ved

- Indikerer: Levesteder, ressourcer, naturlige processer
- Respons på indsatser: lang tid om at indfinde sig, lang tid om at forsvinde

Foto: Camilla Flørgaard og Naturhistorisk Museum Aarhus

INDIKATOR: Lort

- Indikerer: levested, græsning
- Respons på indsatser: kommer hurtigt på arealer med græsning, forsvinder hurtigt
- Lort hele året

Græsning er et af de vigtigste virkemidler til at sikre en rigere natur

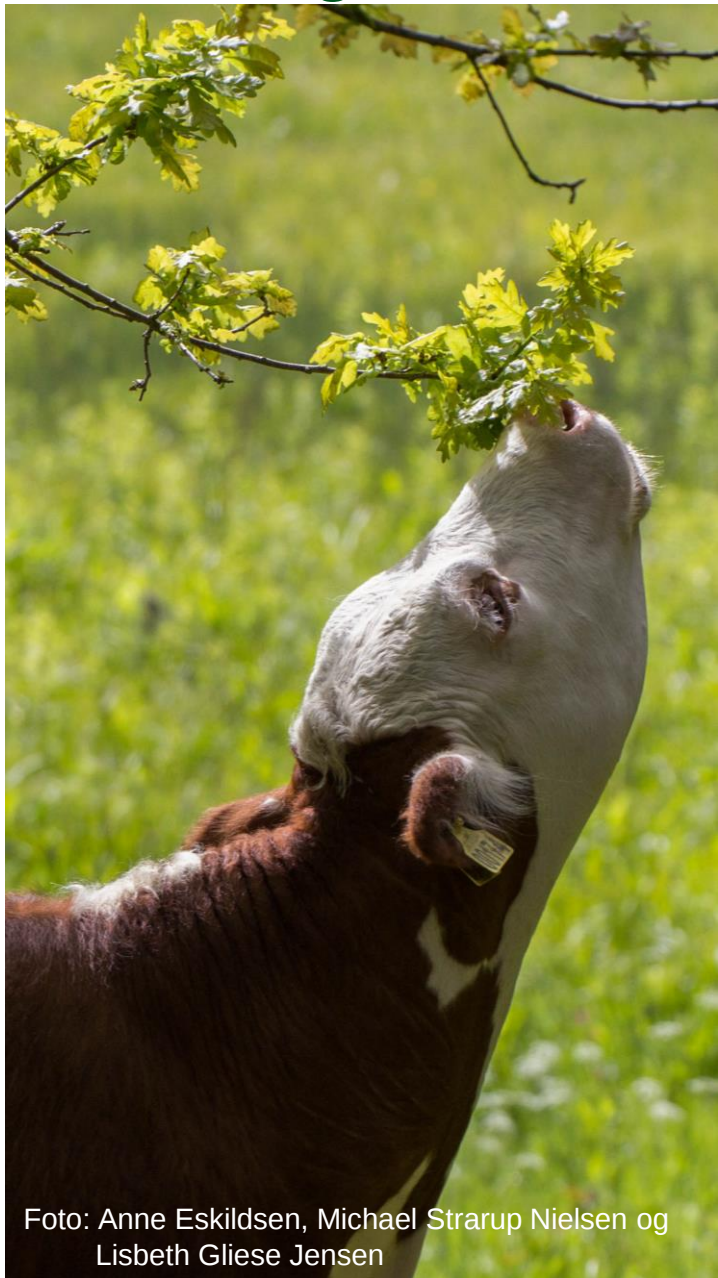
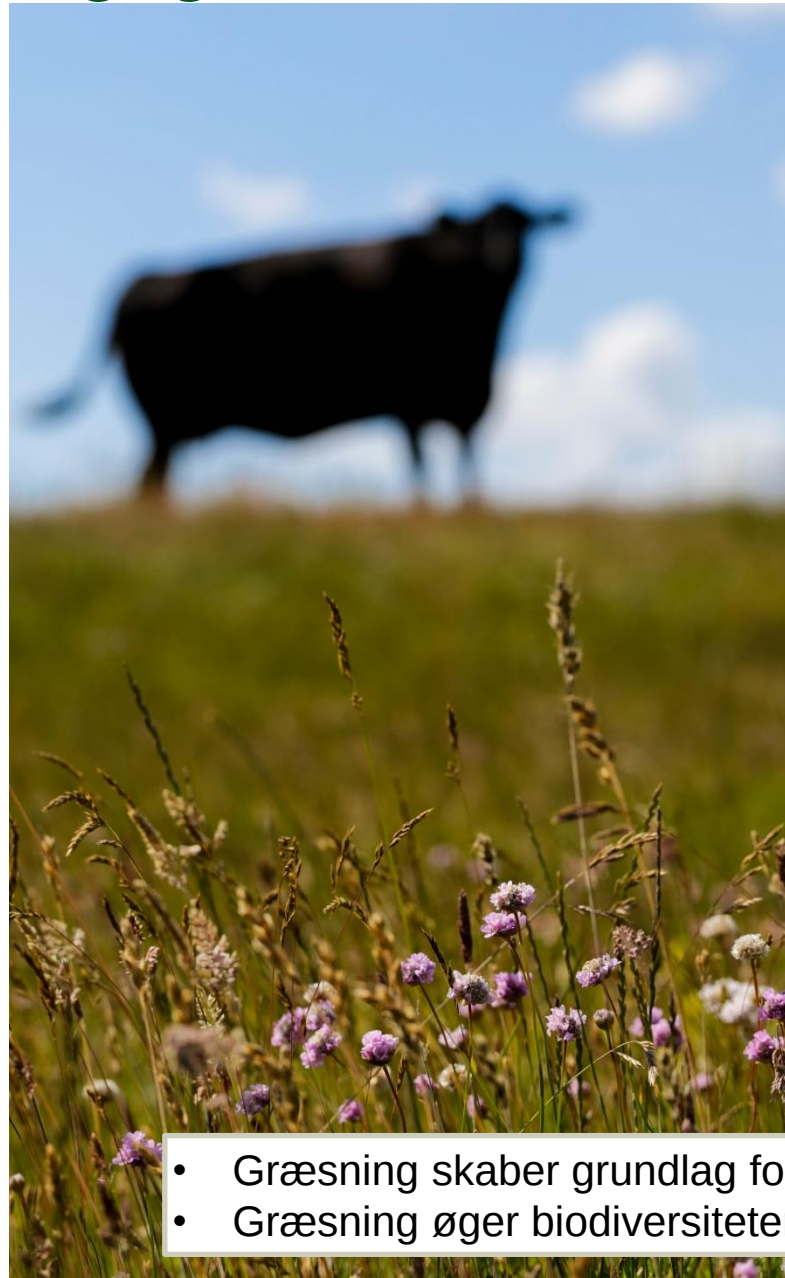
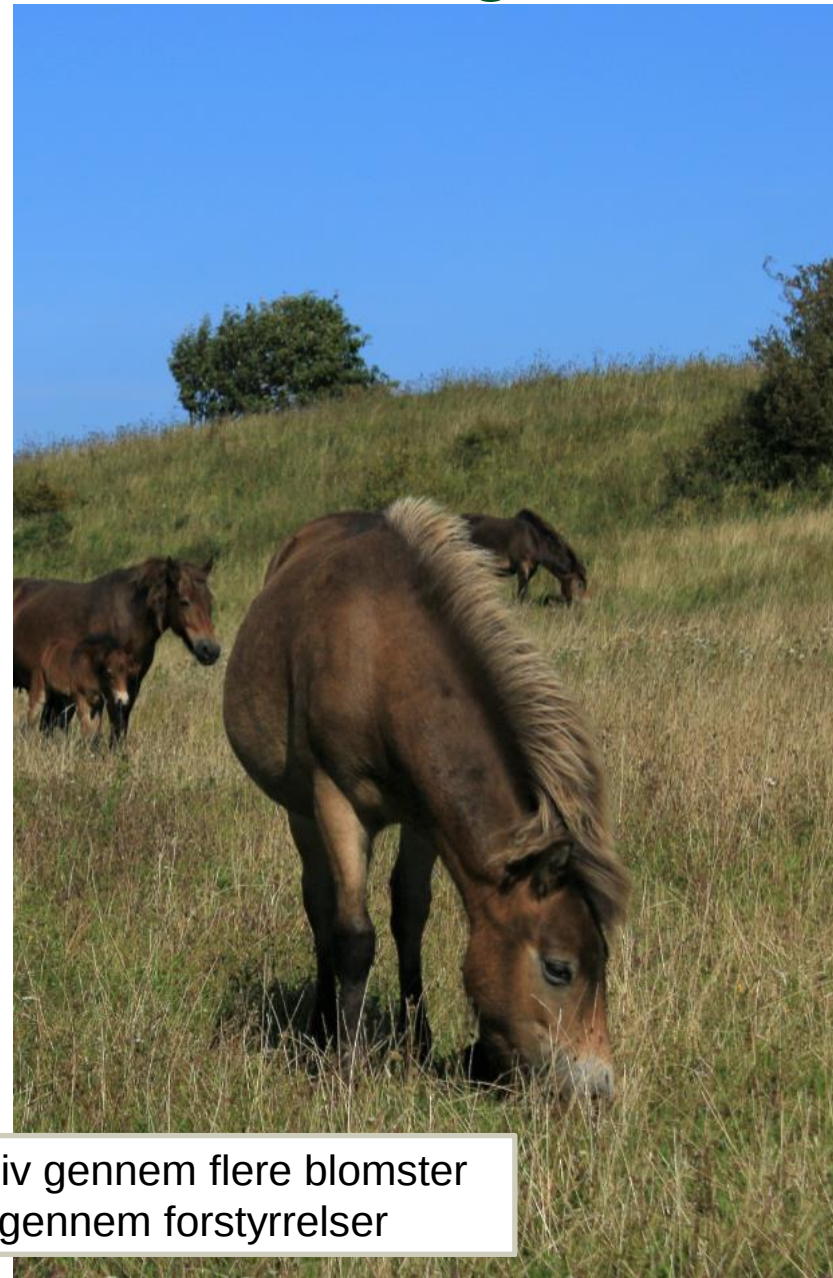

Foto: Anne Eskildsen, Michael Strarup Nielsen og
Lisbeth Gliese Jensen

- Græsning skaber grundlag for liv gennem flere blomster
- Græsning øger biodiversiteten gennem forstyrrelser

Græsning skaber grundlag for liv igennem flere blomster

Foto: Anne Eskildsen

Græsningstryk

Vær opmærksom

- Begge arealer lever op til tidligere krav om kontrol efter synligt afgræsset under tilskudsordningen pleje af græs- og naturarealer... men:
Forpligtigelserne i ordningerne $\neq$ God biodiversitet

Fra "kvægbruger" til "naturplejer"

- Indtjeningen for dyreholdere primært afhængig af tilskud, ikke kødproduktion
- Dyrene bør ses som en vigtig medspiller til at fremme biodiversiteten
- Helårsafgræsning og lavere græsningstryk øger køernes kapacitet (ha pr. ko) – der vil derfor være en økonomisk gevinst ved at have færre dyr på større arealer
- Helårsgræsning minimerer udgifter til: foder, stald, maskiner mm.

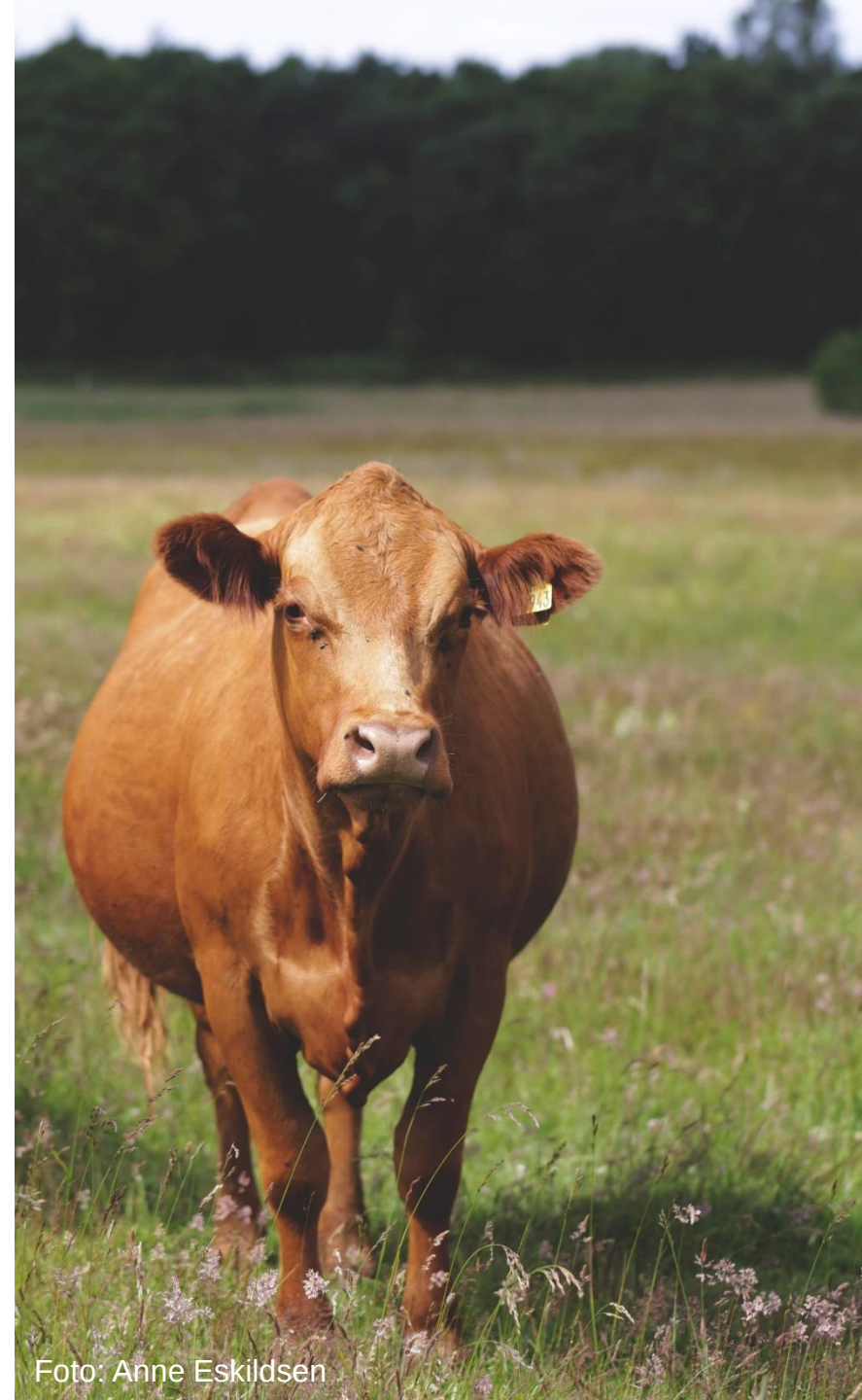

Foto: Anne Eskildsen

God inspiration på seges.tv

PLANTER

Effekten af god græsning - Det tidlige forår

19. april 2022 biodiversitet, græsning, heste, kvæg, naturarealer, naturpleje

Græssende dyr som kvæg og heste kan være med til at booste biodiversiteten – særligt hvis de går ude på naturarealerne året rundt. Men har du styr på, hvordan dine græssede naturarealer skal se ud i det tidlige forår, hvis der skal være optimale forhold for blomster, insekter og den øvrige biodiversitet? I denne video viser naturrådgiver Anne Eskildsen, hvad du skal holde øje med, hvis du vil vide, om din græsning er god for biodiversiteten.

Related videos

PLANTER
Effekten af god græsning - Sommer
7. juli 2022

PLANTER
AU-forsker: Sådan forvalter man naturen i nye...
30. januar 2023

PLANTER

Effekten af god græsning - Sommer

7. juli 2022 biodiversitet, græsning, naturarealer, naturpleje

Græssende dyr som kvæg og heste vil give biodiversiteten et kæmpe boost – særligt hvis de går ude på naturarealerne året rundt.

I denne video viser naturrådgiver Anne Eskildsen fra SEGES Innovation, hvilke synlige tegn du skal kigge efter, hvis du vil undersøge om et naturareal græsses korrekt og med størst effekt til glæde for blomster, insekter og den øvrige biodiversitet.

Related videos

PLANTER
AU-forsker: Sådan forvalter man naturen i nye...
30. januar 2023

PLANTER
Effekten af god græsning - Det tidlige forår
19. april 2022

Naturen på Gråsten Landbrugsskole

Bruge kortet Tegn Grafik Søg og finde Koordinater og mål Andre værktøjer

Tilføj kortlag **Åbn fil** Smaple Eksporter data
Tilføj data Åbn fil og tilføj den til kortet Forespørg data Eksport værktøjer
Gem som billede Udskriv Kort
Udskrivning

Hjem

Velkommen til Danmarks Arealinformation

For at tilføje kortlag skal du trykke på "Værktøjer" knappen i højre hjørne af kortet.

Derefter skal du vælge "Lagkatalog" i menulinjen under fanebladet "Bruge kortet".

Bruge kortet Tegn Grafik
Vis kortlag **Lagkatalog** Panorer

Vil du få mere at vide om alle funktioner, som findes i Danmarks Arealinformation, kan du læse i de [skriftlige vejledninger](#) eller gå til Danmarks Miljøportal [Help Center for yderligere vejledning](#).

God fornøjelse
Danmarks Miljøportal

Jeg vil gerne...

Tilføj data til kortet

Vælg de filer du vil upload fra din computer, de vil derefter blive midlertidigt tilgængelige på kortet.

Følgende filtyper er understøttet: .csv, .xlsx, .kml, .shp, .gpx, eller en .zip-fil der indeholder en Filbaseret Geodatabase eller shapefiler

Note: Store eller komplekse geografiske data kan påvirke browserens ydeevne.

Vælg filer Der er ikke valgt nogen fil

Upload

Annuler

[Brug kortet](#) [Tegn Grafik](#) [Søge og finde](#) [Koordinater og mål](#) [Andre værktøjer](#)

☒ Værktøj Labels ☐

Tilføj kortlag Åbn fil
Simpel forespørgsel
Tilføj data Forespørg data
Eksporter data Eksport værktøjer
Gem som billede Udskriv Kort
Udskrivning

Kortlag

Jeg vil gerne...

Filtrer lag...

Filtrer

☒ Case-arealer

☐ Lagkatalog

☒ Natur- og Miljøovervågning

☒ Naturdata (HNV-kort fra Landbrugsstyrelsen)

☒ HNV (områder med høj naturværdi)

☒ Fysisk planlægning

☒ Matrikelkort (fra SDFE)

☐ Kommunegrænser (matrikulære)

☐ Ejerlavsgrenser

☐ Jordstykker (Matrikel)

☐ Optaget vej

☒ Administrative grænser (fra SDFE)

☐ Region

☐ Kommune

Symboliser data

Farve: Omrids farve:

Liniebredde: 2 px

Linie stil: Solid

Mætnings stil: Solid

Fortræk

[Brug kortet](#) [Tegn Grafik](#) [Søge og finde](#) [Koordinater og mål](#) [Andre værktøjer](#)

☒ Værktøj Labels

Tilføj kortlag

Åbn fil

Simpel forespørgsel

Eksporter data

Gem som billede

Udskriv Kort

Tilføj data

Forespørg data

Eksport værktøjer

Udskrivning

Kortlag

Jeg vil gerne...

Filtrer lag...

Filtrer

☒ Case-arealer

☐ Lagkatalog

☒ Natur- og Miljøovervågning

☒ Naturdata (HNV-kort fra Landbrugsstyrelsen)

☒ HNV (områder med høj naturværdi)

☒ Fysisk planlægning

☒ Matrikelkort (fra SDFE)

☐ Kommunegrænser (matrikulære)

☐ Ejerlavsgrenser

☐ Jordstykker (Matrikel)

☐ Optaget vej

☒ Administrative grænser (fra SDFE)

☐ Region

Hjem

Kortlag

Natur- o...

1:5000

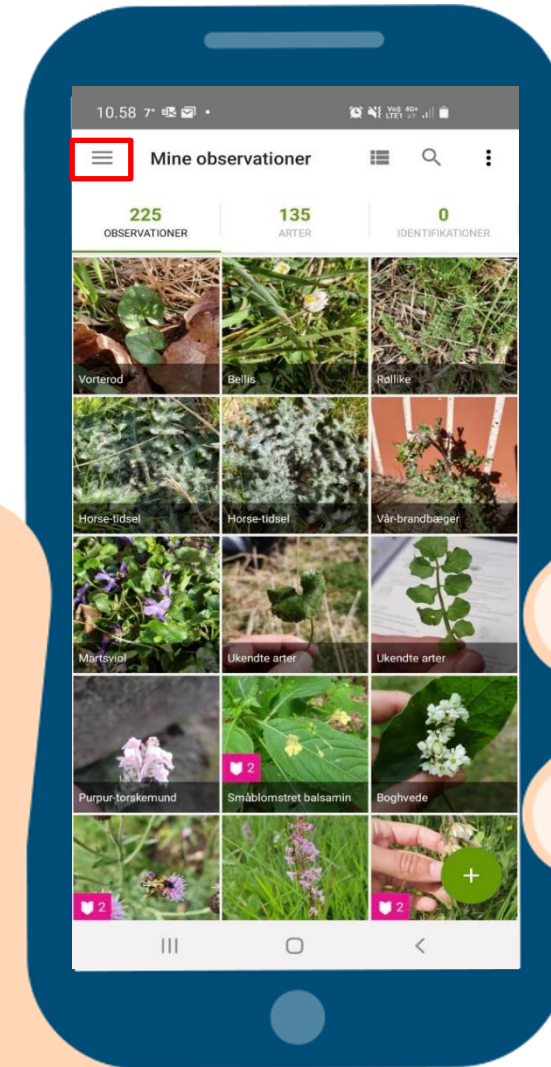
0 100 200m

© SDFE

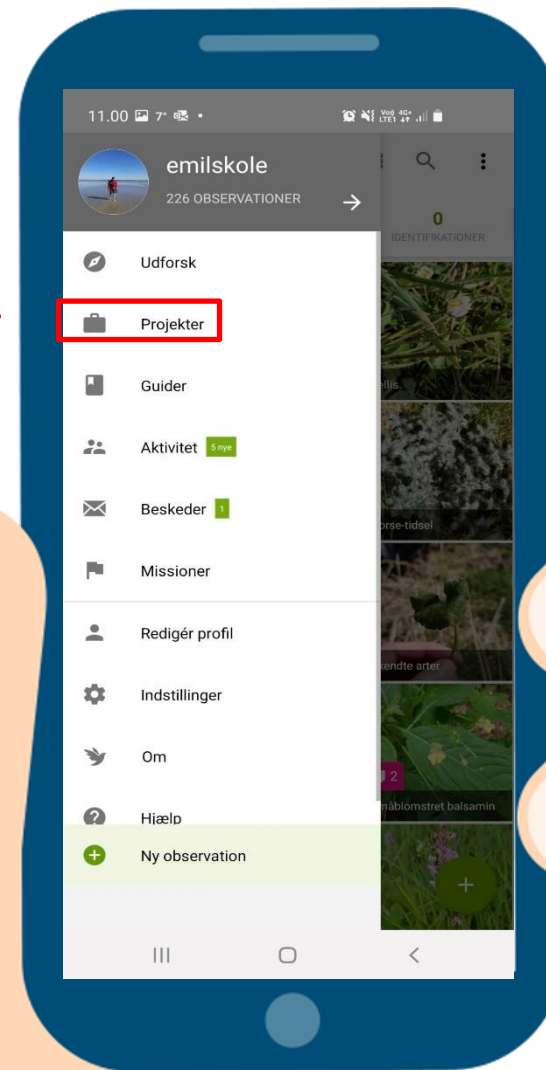
iNaturalist på Android telefoner

Når man har fået oprettet projektet på computeren er man klar til tredje trin, hvor man henter app'en til sin telefon og starter registrering af arter.

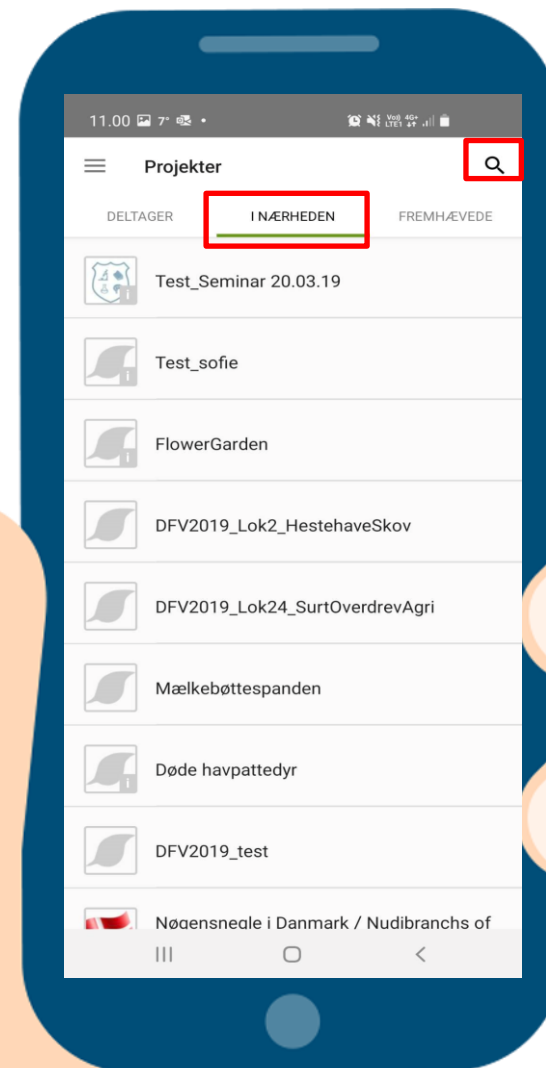
Når man er logget ind med sin bruger på sin app, skal man ind og deltage i projektet, hvilket man gør ved at klikke på det markerede ikon.

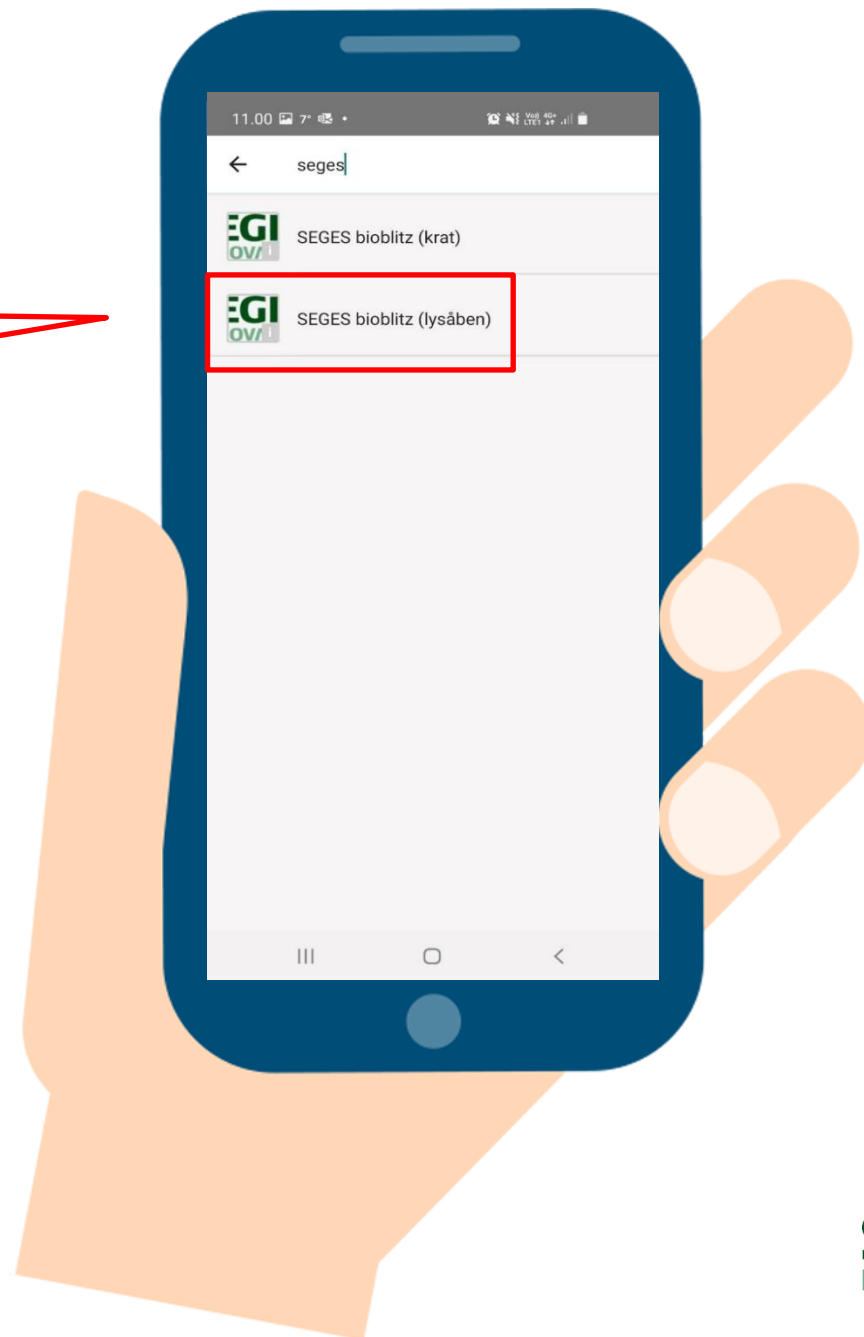
Herefter klikker man på "projekter"

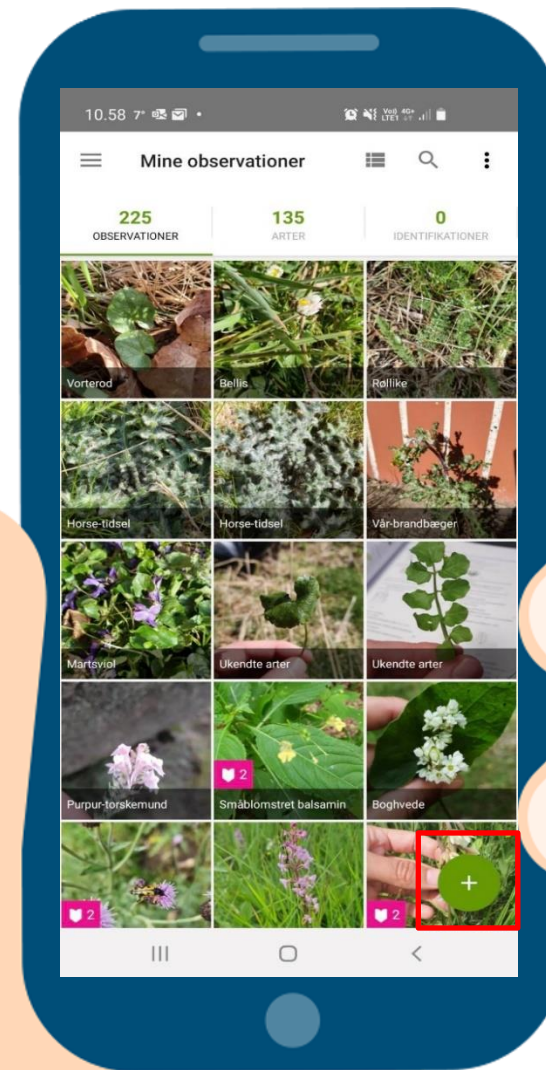
Når man skal finde projekter kan man vælge at klikke på "I nærheden". Hvis ikke projektet dukker op kan man søge på projektets navn ved at klikke på lup-ikonet.

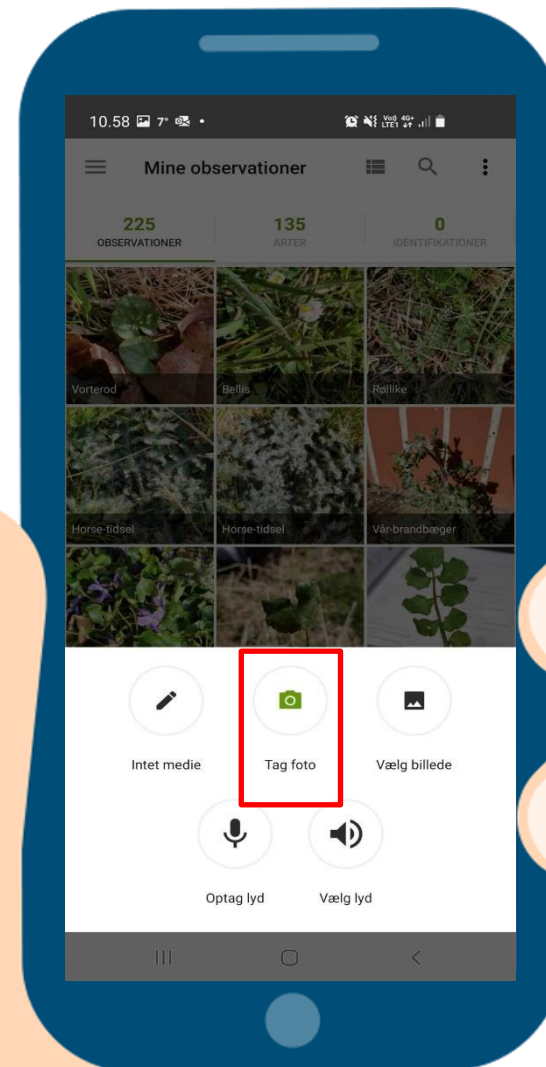
Som eksempel kommer projektet "SEGES bioblitz (lysåben)" hvilket i dette tilfælde er det ønskede projekt.

Nu kan man gå i gang med at observere og registrere arter ved at klikke på det grønne "plus" ikon.

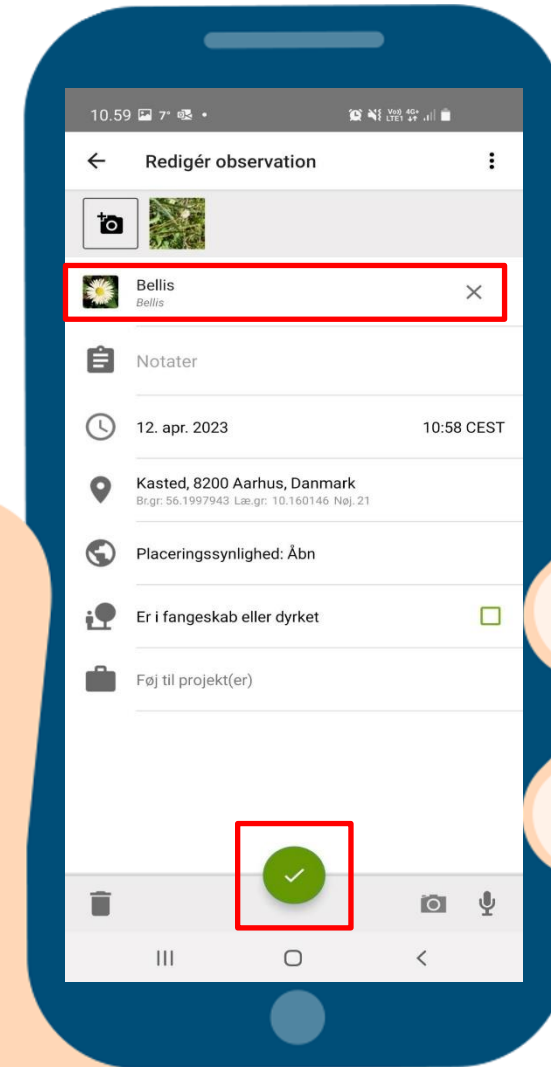

Herefter skal man tage et billede af en art ved at klikke på det grønne kamera (Tag foto)

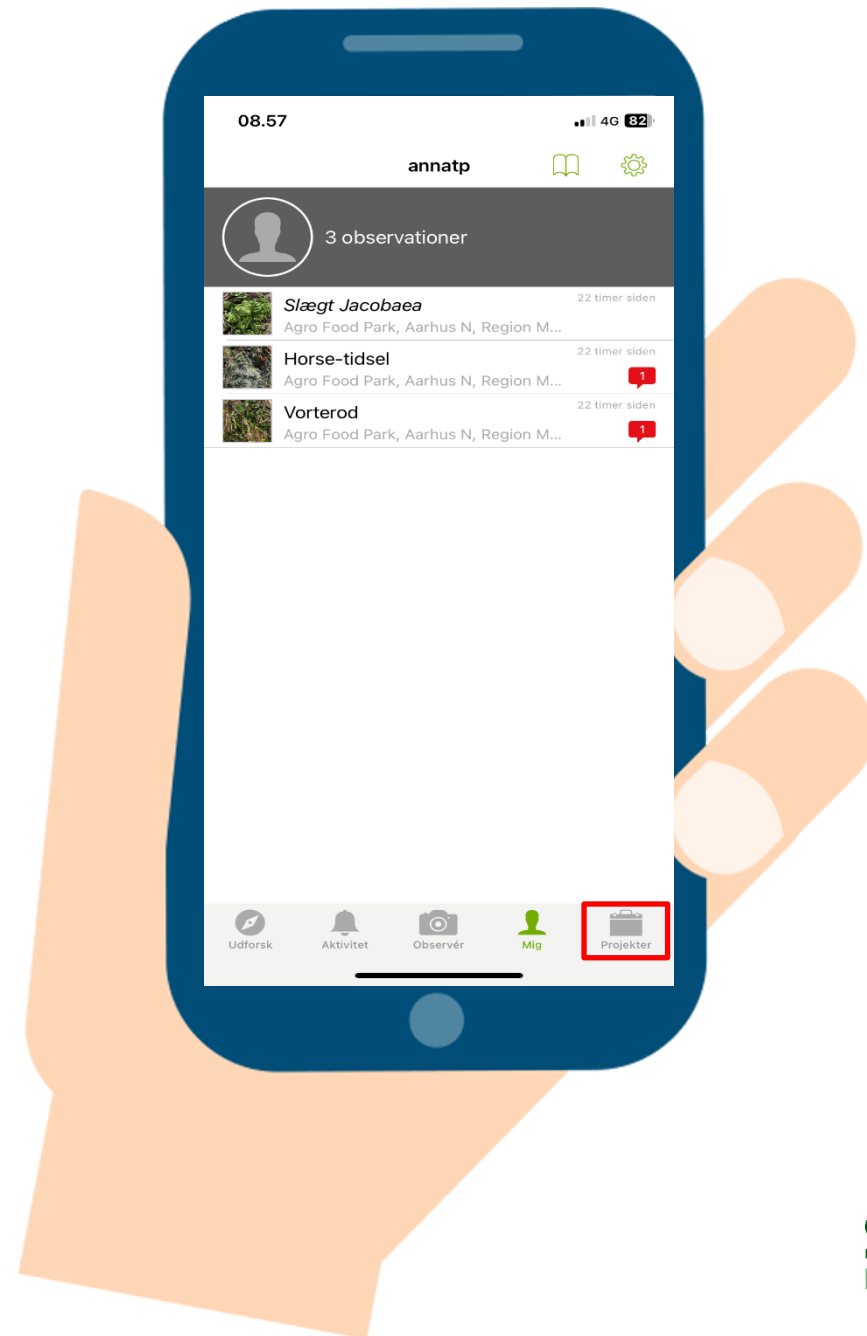
Efterfølgende kan man skrive
hvad arten hedder eller lade
app'en selv identificere arten.

Til slut klikker man på fluebenet,
hvorefter arten er registreret som
en observation.

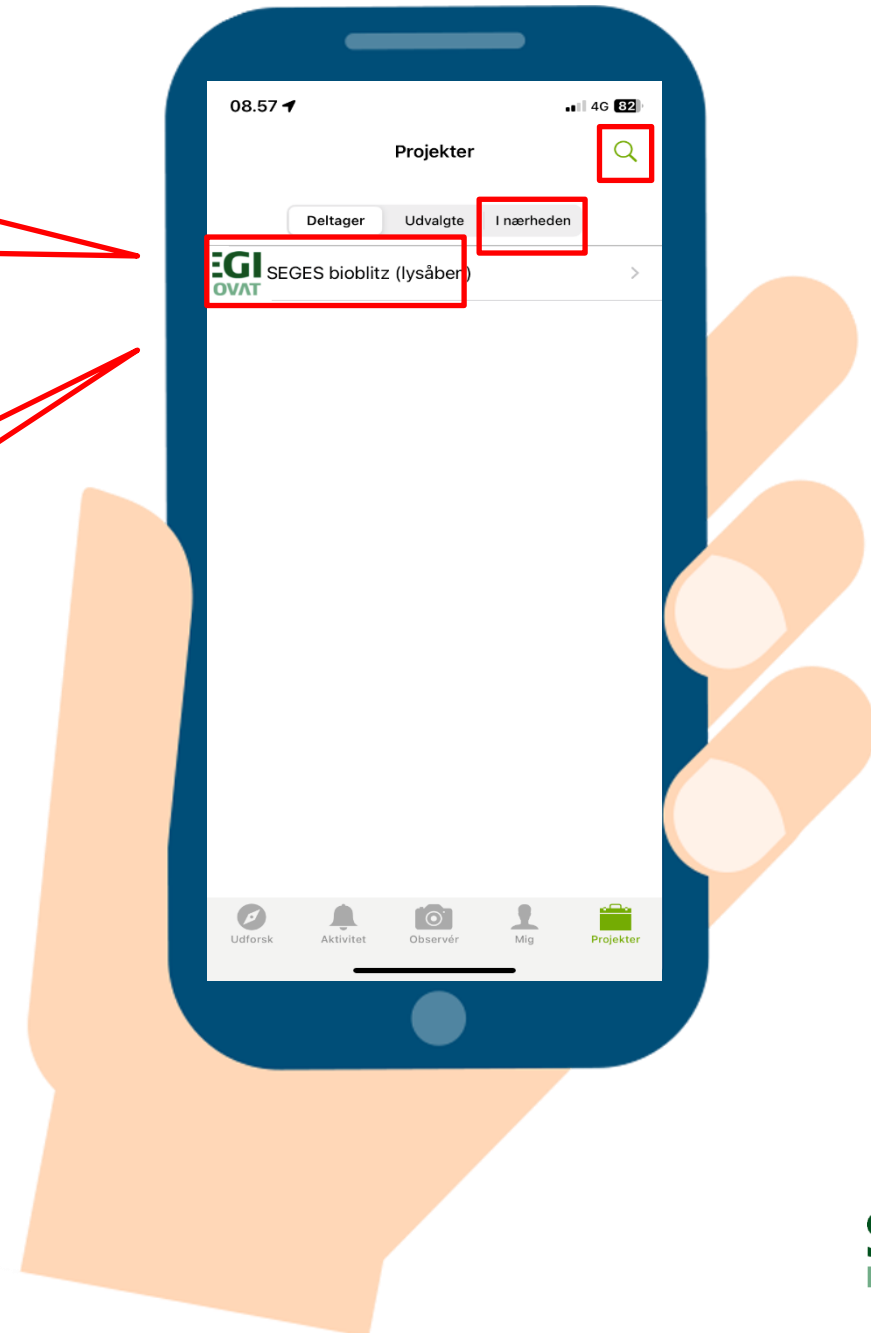
iNaturalist på iPhones

Efter at have logget ind på sin bruger i app'en skal man klikke på projekter.

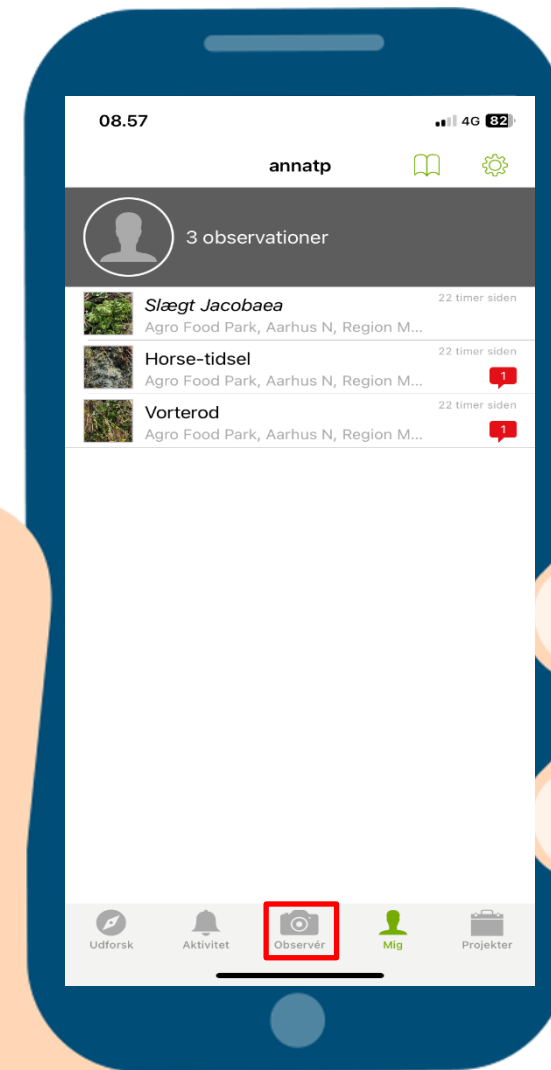

Når man skal finde projekter kan man vælge at klikke på "I nærheden", hvorefter projektet kan finde på at være. Hvis ikke projektet dukker op kan man søge på projektet ved at klikke på lup-ikonet.

Som eksempel kommer projektet "SEGES bioblitz (lysåben)" hvilket i dette tilfælde er det ønskede projekt man skal deltage i.

Når man har trykket "deltag" i det ønskede projekt, kan man begynde at registrere observationer ved at klikke på kamera-ikonet

Herefter klikker man på det grønne kamera-ikon, hvis man ønsker at tage et billede af en art. Alternativt kan man klikke på "Fotobibliotek" hvis man allerede har et billede af den art man ønsker at registrere.

